

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

СЕКЦІЯ 4. ФІЛОСОФІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ, СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ

Атаманюк Зоя	СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ	368
Громико Олександра	ВІДМІННОСТІ ВИСТУПІВ АДВОКАТА І ПРОКУРОРА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРАКТИКА СУДОВОГО ПЕРЕКОНАННЯ	370
Копитко Вікторія	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ У ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ДІЯЧІВ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНЕ ЗНАЧЕННЯ	373
Коткова Анна	КОСТЮМ ЯК МЕТАЗНАК У ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АРТИСТА (НА ПРИКЛАДІ НОМЕРА ГУРТУ ZIFERBLAT «BIRD OF PRAY» ДЛЯ ПІСЕННОГО КОНКУРСУ «ЄВРОБАЧЕННЯ»)	375
Лісеснко Олена	МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНИХ ПРАКТИК У КУЛЬТУРНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	379
Малімон Віталій	ДЕРЖАВНА КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНОГО КАПІТАЛУ СУСПІЛЬСТВА: ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ	382
Мельник Мирослава	ВУЛИЧНИЙ ПЕРФОРМАНС ЯК СОЦІАЛЬНА ПРАКТИКА ПУБЛІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ	386
Сухорукова Анна	ВПЛИВ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ НА	390
Мальченко Анна	СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА	
Мацука Вікторія	КУЛЬТУРНІ ХАБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ В СИСТЕМІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	392
Nykyropets Svitlana	MEDIA LITERACY AND CRITICAL THINKING IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES AS A TOOL FOR COUNTERING RUSSIAN DISINFORMATION	395
Піскун Катерина	ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	400
Полонка Іванна	ПРАВОВА ПОВЕДІНКА ЯК ЧИННИК СТІЙКОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	405
Роговенко Анжела	СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ В МЕДІА ТА ДИСКУРС СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	408
Ромма Юлія,	МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРОТИДІЇ	411
Чернобук Валентина	ГЕНДЕРНІЙ ДИСКРИМІНАЦІЇ	
Храбан Тетяна	ЖІНОЧИЙ ГЕРОЇЗМ ЯК РЕСУРС ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ФІЛОСОФСЬКО-ДИСКУРСИВНИЙ ВИМІР	414
Цветкова Анна	ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: КРОС КУЛЬТУРНІ РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	417
Чернишева Софія	РОЗВИТОК І ЗАКРІПЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРИНЦИПІВ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПРАКТИКИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	419

Cherednychenko V. Effectiveness of online platforms in developing language skills of higher education students. *Revista Eduweb*. 2025. No. 19(3). P. 303-314. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2025.19.03.19>.

6. Mihailidis P. Civic Media Literacies: Re-Imagining Engagement for Civic Intentionality. *Learning, Media and Technology*. 2018. Vol. 43. No. 2. P. 152-164. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439884.2018.1428623>.

7. Potter W. J. *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. Thousand Oaks, CA: SAGE, 2004. 318 p.

8. Stepanova I. S., Nykyporets S. S., Kukharchuk H. V. Integrating artificial intelligence tools into project-based English language instruction for technical students: a framework for fostering critical and creative thinking. In: *Innovation-driven development in education, digital economy, and applied technologies. Monograph*. Editors: Aleksander Ostenda, Dominika Kalita. The University of Technology in Katowice Press, 2025. P. 208-215. DOI: <https://doi.org/10.54264/M055>.

9. Vosoughi S., Roy D., Aral S. The Spread of True and False News Online. *Science*. 2018. Vol. 359. No. 6380. P. 1146-1151. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>.

Піскун К. С.,

здобувачка першого року навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Політологія»,

Науковий керівник : **Проноза І. І.,**

кандидат політичних,
доцент, доцент кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Національна ідентичність у воєнну добу формується не як абстрактна ідея, не як риторична формула з підручника політичної теорії, а як щоденна практика внутрішнього самовизначення, що проходить через тіло, мову, пам'ять, страх, втрату, досвід взаємної підтримки та відчуття історичної тягlosti. Російсько

українська війна радикально змінила сам механізм цього формування: те, що раніше могло сприйматися як культурний вибір, регіональна належність або символічна самоідентифікація, тепер набуло екзистенційної щільності. Людина починає усвідомлювати себе частиною нації не лише через освіту, державні ритуали чи медійні наративи, а через пряме зіткнення з насильством, спрямованим на знищення її права називати себе українцем, говорити українською, пам'ятати власну історію та жити у власному політичному часі. Саме в такій ситуації ідентичність перестає бути декоративною ознакою й переходить у стан глибинної психологічної та соціальної мобілізації. Вона виявляється у найменших побутових жестах: у переході на українську мову в родині, у переосмисленні шкільних знань, у зміні емоційного ставлення до державних символів, у новому переживанні пісні, прапора, карти, топоніма, могили, фотографії. Соціологічно цей процес можна описати як прискорену консолідацію уявленої спільноти, але такого означення вже замало, бо українське суспільство переживає не лише консолідацію, а й масштабне зростання здатності до самоопису [5, с. 40].

Воно починає точніше називати себе, відрізнити власне від нав'язаного, своє від колоніального, живе від фальшивого. На рівні колективної свідомості відбувається інтенсивне очищення смислів: зникають напівтони там, де агресор десятиліттями вибудовував зони розмитості, нав'язував міф про «спільну історичну долю», розчиняв українську суб'єктність у схемах імперської «старшості». Війна розірвала цю штучну плівку. Ідентичність стала не просто відповіддю на питання «хто ми», а способом встояти перед системним запереченням самого факту нашого існування. Тому її формування сьогодні має характер не плавного культурного дозрівання, а напруженого цивілізаційного збирання, коли кожне особисте рішення, кожне слово, кожен вибір джерела пам'яті входить у широку тканину національного самотворення, де біографія окремої людини починає звучати як частина великого історичного речення.

Умови війни змінюють не лише інтенсивність ідентифікаційних процесів, а й їхню внутрішню архітектуру. Якщо у мирний час національна ідентичність часто розгортається через інституції довгого циклу – школу, університет, культурну політику, музейний простір, літературу, кінематограф, ритуали державного календаря, – то під час війни в цей процес різко входять механізми афективної пам'яті, травматичного кодування досвіду та морального вибору. Ідентичність починає збиратися навколо подій, які не можна нейтралізувати або винести за межі особистого життя: окупація, депортація, ракетний удар, вимушене переселення, звістка про загибель, життя в укритті, повернення в деокуповане місто, волонтерська праця, прощання на вокзалі, довгі списки імен.

Саме тут виникає новий тип емоційно насиченої належності, де нація сприймається не як абстрактний колектив, а як мережа співприсутності, пережитої через спільну небезпеку. Психологія масової поведінки показує, що екстремальні обставини різко підвищують значення групової лояльності, однак український випадок вирізняється тим, що ця лояльність не зводиться до інстинкту самозбереження.

Вона набуває етичного виміру. Людина ідентифікує себе з нацією тому, що бачить у ній поле гідності, опору, взаємної відповідальності та історичної правди. Саме через це війна стала середовищем, у якому моральна категорія «свій» наповнилася новим змістом. «Свій» – це вже не лише носій певної мови чи мешканець певного регіону. Це той, хто приймає спільну долю, визнає ціну свободи, не погоджується на насильницьке стирання українського імені. Така трансформація має глибокі наслідки для політичної нації. Вона зміцнює горизонтальні зв'язки між людьми, які до війни могли не мати спільного середовища, стилю життя чи досвіду, але тепер входять у єдиний символічний простір через волю до спротиву. Національна ідентичність таким чином перестає бути лише спадщиною. Вона стає дією. Вона вибудовується не тільки через спадковість, а й через участь. І саме участь – у захисті, допомозі, пам'ятанні, свідомому виборі мови, в осмисленні історії – переводить ідентичність із рівня декларації на рівень живої суспільної енергії, яка цементує спільноту там, де ворог розраховував побачити розпад, втому та дезорієнтацію [2, с. 74].

Окремий вимір цього процесу пов'язаний з мовою, історичною пам'яттю та символічним простором, бо війна завжди ведеться не лише за територію, а й за право називати речі своїми іменами. Російська агресія від самого початку мала виразний лінгвоцидний і меморіоцидний характер: руйнування бібліотек, знищення музеїв, спотворення шкільних програм на окупованих територіях, підміна топонімів, переслідування української мови, нав'язування фальшивого образу минулого. Через це мовний вибір в Україні за останні роки перестав бути суто комунікативною справою. Він набув характеру історичного самозахисту. Перехід на українську для мільйонів людей став не модною тенденцією й не поверховим актом солідарності, а способом вийти з довгої тіні імперського впливу, відновити власну внутрішню узгодженість, повернути голосу його справжню інтонацію.

Мова почала діяти як нервова система нації: через неї передаються пам'ять, емоція, образ майбутнього, інтимна близькість і політична воля. Поряд із мовою кардинально змінюється і пам'яттєвий ландшафт. Постаті, події, тексти, що раніше були маргіналізовані або подавалися фрагментарно, увійшли до центру суспільної уваги. Історія визвольних змагань, досвід репресій, Голодомор,

дисидентський рух, культура шістдесятників, локальні історії міст і сіл, доли розстріляних, депортованих, закатованих – усе це перестає бути «архівом для фахівців» і стає частиною повсякденного самоусвідомлення. Такий процес можна описати як реконфігурацію колективної пам'яті, коли суспільство змінює не лише набір знань про минуле, а сам спосіб його переживання. Минуле входить у теперішнє не в академічно холодній формі, а як жива матриця розуміння того, що відбувається зараз. Саме тому деокуповані простори, зруйновані храми, спалені архіви, розриті братські могили, знищені пам'ятки архітектури діють на суспільство так сильно: вони роблять очевидною просту, болісну річ – війна спрямована на стирання не лише людей, а й самої можливості українського історичного буття. І коли суспільство відповідає на це відновленням назв, демонтажем імперських символів, поверненням власних героїв у шкільний та публічний простір, воно здійснює не декоративну реформу пам'яті, а глибоке збирання національного «я», яке вже не погоджується жити в чужих категоріях.

Не менш інтенсивно національна ідентичність формується через тілесний, просторовий і комунікативний досвід війни. Людина, яка проживає повітряні тривоги, евакуацію, темряву блекауту, довгі години в метро, фронтові збори, черги на вокзалі, волонтерські центри, поховання, донати, нічні повідомлення від близьких, перебудовує власне сприйняття спільноти буквально на рівні нервової системи. Нація входить у повсякдення не як великий плакатний образ, а як структура присутності: хтось плете сітки, хтось ремонтує авто для підрозділу, хтось приймає переселенців, хтось везе медикаменти, хтось проводить урок під звуки сирени, хтось працює у лікарні без сну. Через множинність таких дій формується новий громадянський етос, у якому приналежність до нації закріплюється через включеність у спільну справу. Соціальна антропологія давно показала, що спільнота стає стійкою тоді, коли люди не просто поділяють символи, а й виконують повторювані дії взаємної підтримки. Український досвід війни дав цьому положенню винятково концентровану форму. Національна ідентичність більше не тримається лише на урочистому словнику. Вона живе у способі організації побуту, у новій культурі довіри, у різкому зростанні горизонтальної самоорганізації [7, с. 47].

Саме ця самоорганізація зруйнувала багато застарілих уявлень про пасивність суспільства. Виявилось, що нація здатна не чекати команди згори, а діяти як розподілена система відповідальності. Така модель має глибокий культурний наслідок: людина починає відчувати, що держава – це не віддалений апарат, а продовження колективної волі громадян. Через це посилюється зв'язок між національною ідентичністю та громадянською суб'єктивністю. Належність до України означає не лише емоційну прив'язаність до землі чи історії, а готовність

брати участь у відновленні, захисті, підтримці, пам'ятанні. Навіть простір міста змінює свою семантику. Площі, стіни будинків, меморіали, мурали, зупинки, укриття, кладовища, шкільні коридори – усе починає говорити мовою спільної травми й спільної витривалості. Через це формується особлива топографія національної присутності, де карта країни читається вже не лише географічно, а й емоційно: кожен регіон, кожне місто, кожне село входить у загальний наратив через пережиту ціну, спротив, втрату, незламність і прагнення продовжувати життя попри постійне сусідство смерті [6, с. 13].

Саме тому сучасна українська ідентичність набуває виразної суб'єктної форми. Вона більше не потребує зовнішнього підтвердження своєї легітимності. Вона артикулює себе самостійно – через культуру, армію, дипломатію, волонтерство, літературу свідчення, музику війни, документальне кіно, цифрову комунікацію, щоденну мову спротиву. Молоде покоління входить у цю ідентичність уже не через пострадянську інерцію, а через відчуття прямої належності до країни, яка платить надзвичайну ціну за свободу. Для дітей і підлітків слово «Україна» формується не як абстракція з карти, а як пережитий простір дому, який обороняють конкретні люди; як мова, якою говорять у хвилину небезпеки; як прапор на похованні; як пісня, що звучить у темряві; як фото зруйнованої школи, до якої хочеться повернутися відбудованою. Через цю ідентичність набуває виразної міжпоколінної передачі, але вже в оновленій формі: не через офіційне повчання, а через спільно прожитий досвід. Після 2022 року українська нація дедалі менше схожа на спільноту, яку можна описати формальними дефініціями. Вона звучить як багатоголосся, що пройшло крізь вогонь і не втратило здатності говорити своїм голосом.

Література:

1. Бех І. Д. Докукіна О. М. Федоренко С. Д. Шкільна І. М. Журба К. О. Формування в учнів основної школи національно-культурної ідентичності в умовах полікультурних впливів. Київ. 2019. С. 28.
2. Вонсович С. Г. Поняття національної ідентичності: український дискурс. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія Політичні науки*. 2020. Вип. 29. С. 74–81.
3. Казакевич О. Роль мови у формуванні національної ідентичності. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія Культурологія*. 2017. Вип. 18. С. 77–79.
4. Кузьо Т. Війна Путіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет. Київ. ДУХ І ЛІТЕРА. 2018. С. 52.

5. Пісоцька К. Бурмистрова Є. Особливості національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2 (127). С. 40–44.

6. Руденко Ю. Ю. Консолідаційна модель національної ідентичності: від теорії суверенітету до теорії політичної модернізації. Київ. Видавництво Людмила. 2020. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.12/Rydenko_monografiya1904.pdf

7. Трощинський В. П. Скуратівський В. А. Ярош Н. П. Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти. Київ. НАДУ. 2018. С. 47.

Полонка І. А.,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фундаментальних юридичних дисциплін
ПВНЗ «Буковинський університет»
м. Чернівці, Україна

ПРАВОВА ПОВЕДІНКА ЯК ЧИННИК СТІЙКОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Стійкість сучасної держави традиційно пов'язують із дієздатністю інституцій, ефективністю публічного управління, наявністю матеріальних ресурсів, оборонною спроможністю та здатністю забезпечувати безперервність виконання основних функцій. Проте такий підхід не охоплює повною мірою всіх підстав державної стійкості. За межами суто інституційного бачення нерідко залишається те, що право діє не саме по собі, а через конкретні вчинки, рішення, моделі реагування, дотримання заборон, виконання обов'язків і реальне ставлення суб'єктів до юридично значущих вимог. Саме тому проблема правової поведінки заслуговує на розгляд не як другорядне питання загальної теорії права, а як одна з важливих умов збереження внутрішньої упорядкованості держави.

Правова поведінка є тією площиною, у якій право виявляє свою реальну дієвість. Нормативний припис набуває соціального значення лише тоді, коли він стає орієнтиром поведінки, впливає на вибір дій, визначає межі дозволеного, формує ставлення до обов'язку, відповідальності, прав інших осіб і самого

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції